

KAMUDA ÇALIŞAN MÜTERCİM TERCÜMANLARIN YAŞADIKLARI TEMEL SORUNLAR VE BU SORUNLARA KARŞI ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ BASIC PROBLEMS OF PUBLIC TRANSLATORS AND SUGGESTIONS TO THESE PROBLEMS: THE CASE OF TURKEY

Mehmet Cem ODACIOĞLU*
Evren BARUT**
Fadime Çoban ODACIOĞLU***

Öz

Çeviri eyleminin gerek yurt dışı gerekse de ülkemizde meslek olarak kabul görmeye başlamasıyla, çevirmenlerin de meslek erbabı olarak bazı temel haklarının olması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte çevirinin meslek şeklinde kabul edilmesi olumlu bir hareket olmasına rağmen, halen çevirmenlerin karşılaştığı bazı temel sorunlar bulunmaktadır. Bu çalışmada, ülkemiz örneğinde kamuda çalışan mütercim tercümanların yaşadıkları sorunlar ele alınmış ve bununla ilgili olarak bazı çözüm önerileri sunulmuştur. Bu maksatla kamuda çalışan sekiz farklı mütercim ve tercümana açık uçlu sorular yöneltilmiş ve bu şekilde sorunlar ankete dayalı betimleme yaklaşımıyla netleştirilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde çalışan çevirmenlerin sıkıntılarını ele alan ilgili literatüre bakılırsa, çalışmaların henüz olgunlaşma sürecinde olduğu ve sınırlı kaldığı görülebilir. Bu açıdan söz konusu bu çalışmanın literatüre katkı yapması ve sorunların bir an önce çözüme kavuşturulabilmesi için işlev görmesi umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yazılı Çeviri, Sözlü Çeviri, Çevirmen, Mütercim, Tercüman, Çeviri Mesleği, Kamuda Çalışan Çevirmenler, Çeviri Mesleğinin Sorunları, Kamuda Çevirmenlik.

Abstract

With the recognition of the translation action as the profession both abroad and in our country, it is necessary that translators must also have some basic rights as profession experts. Although this seems a positive development at the beginning, however, translators still have important problems. In this study, we deal with the problems faced by public translators in our country and propose solutions to them. For this purpose, open ended questions were directed to eight translators and interpreters to find out the problems by including a descriptive methodology. The literature as to this topic in our country is still in a ripening process and restricted. From this perspective, we expect that our study contributes to the related literature and has a function to be able to solve the problems as soon as possible.

Keywords: Interpreting, Translator, Interpreters, Translation Profession, Public Translators, Problems of Translation Profession, Public Translatorship.

1. GİRİŞ

Çeviri etkinliği insanlık tarihi kadar eski olup, farklı kültürlerin ve toplumların tarih boyunca birbirleriyle başta ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel ortam ve durumlarda iletişim kurması açısından çok önemli bir konuma sahiptir. İnsanlar birbirleriyle dil aracılığıyla iletişim kurar ve varlığını bu şekilde devam ettirir. Bu nedenle dil birliğinin olmadığı durumlarda çağa ayak uydurmak, son gelişmeleri takip etmek ve iletişimin devam ettirebilmesi için çeviri ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. O halde çeviri etkinliği için farklı toplumların birbirini ekonomik, siyasi, kültürel, sosyal açılardan anlamasına aracılık eden bir konumdadır denilebilir. Bu aracı konumunu ise çevirmenlere borçludur. Çevirmenler gerek sözlü gerekse de yazılı çeviri vasıtasıyla iki kültür arasında aracılık eden kültür ve, hatta bugünkü gelişmeler neticesinde, teknoloji aktarımcısı olarak görülmektedir. Bu nedenle çeviri eyleminin yürütülmesinden sorumlu uzmanlar olarak çevirmenlerin de diğer meslek dallarına mensup elemanlar gibi bazı temel haklara sahip olması gerekmektedir.

Gerek yurt dışında gerekse de 2013 Ocak ayından itibaren Ulusal Meslek Standardının Türkiye’de yayınlanmasıyla (Çevirmen Seviye 6)¹, çevirinin bir meslek olarak görülmeye başlanması, çevirmenlerin piyasada ve çalıştıkları kurumlarda yaşadıkları sorunlara çözüm bulunması açısından olumlu bir hamledir. Ancak halen bazı temel sorunlar çözülmeyi bekler durumdadır. Özellikle ülkemizdeki literatüre bakılırsa, serbest piyasada çalışan çevirmenlerin sıkıntılarını ele alan bazı kaynaklar vardır, ancak kamuda çalışan

* Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık ABD, cemodacioglu@bartin.edu.tr

** Gazi Üniversitesi Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Doktora Öğrencisi.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık ABD, fcoban@bartin.edu.tr

¹https://portal.myk.gov.tr/index.php?dl=2016/1/13/0.290311001452678984_cevirmen_seviye_6_ums.pdf Erişim Tarihi: 02.02.2018.

çevirmenlere yönelik araştırmalar genelde sınırlı kalmıştır (bkz. Eruz, 2012; Kaya, 2012, Parlak, 2012, Ersoy ve Odacıoğlu, 2014; Uysal, Odacıoğlu ve Köktürk, 2015, Çoban, 2017). Bu bağlamda çalışmada, hem konuyla ilgili genel literatüre katkı yapmak hem de kamuda çalışan çevirmenlerin sorunlarını tespit etmek amacıyla ülkemizde kamu sektöründe görev yapan mütercim ve tercümanların bazı temel sorunları ele alınmış ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Bu bağlamda sekiz² farklı mütercim tercümana açık uçlu bazı sorular yöneltilmiş ve bu yolla kamudaki çevirmenlerin temel sıkıntıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu açıdan çalışmada belirlenen yöntem betimleme ve soru-cevap yöntemidir. Çalışma için belirlenen araştırma soruları şu şekilde belirtilebilir:

- Kamuda çalışan çevirmenlerin sorunları nelerdir?
- Ülkemiz örneğinde kamuda çalışan çevirmenlerin (mütercim-tercüman) sorunları nelerdir?

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde kamuda çalışan mütercim tercümanların yaşadıkları temel sorunlar açık uçlu sorular üzerinden betimleme yaklaşımıyla ele alınmakta ve bu sorunlara karşı çözüm önerileri sunulmaktadır.

2. ÜLKEMİZ ÖRNEĞİNDE KAMUDA ÇALIŞAN MÜTERCİM TERCÜMANLARIN SORUNLARI VE BU SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yapılan araştırma sonucunda Türkiye örneğinde kamudaki çevirmenlerin görev tanım ve dağılımları, mesai saatleri, iş tekrarı, planlama ve koordinasyon, kullanılan araç ve gereçler, mevcut özlük hakları vb. konularda bazı sorunlar yaşadığı tespit edilmiş ve anket soruları şu şekilde belirlenmiştir³:

Tablo 1: Kamuda Çalışan Mütercim ve Tercüman Unvanlı Personelin Çalışma Şartları ve Karşılaştığı Temel Sorunlar

S 1:	Kurumunuzda hangi unvanda kaç yıldır çalışıyorsunuz (mütercim, tercüman, uzman, memur, vb.)? Üniversitede mezun olduğunuz fakülte bölümü nedir? Hangi sıklıkta sözlü çeviri yapmanız isteniyor ve bir çevirmen olarak hangi tür metinleri çeviriyorsunuz? (yazılı veya sözlü)
S 2:	Kamuda çalışan çevirmenlerin çalışma usul ve esasları göz önünde bulundurulduğunda sizce mesai saatlerine bağlı kalma hususunda yeterli özen gösteriliyor mu? (İsteğe bağlı olarak kurumunuzu belirtebilirsiniz. Şayet mesai saatlerine uyulmayan durumlar varsa lütfen bir veya daha fazla örnekle durumu betimleyiniz.)
S 3:	Kurumunuzda Mütercim ve Tercüman unvanlı personele ait görev dağılımının yeterince doğru yapıldığını düşünüyor musunuz? (Kurumunuzda mütercim ve tercüman unvanlı personel çalışma geleneği hakkında bilgi veriniz. Bu unvandaki personel ne kadar süredir kurumunuzda istihdam edilmektedir. İstihdam şekli -kadrolu, memur, sözleşmeli, uzman vb.- hakkında bilgi veriniz.)
S 4:	Kurum ve/veya biriminizde yapılan çevirilerde iş tekrarı düşüyor mu? Çeviri koordinasyonu sağlanması için bir mekanizma var mı, çeviri iş sürecinizden kısaca bahsediniz? (Çeviri işini sevk ve idare eden bir yapılanma var mı; ya da çeviri işi kurumda çalışan çevirmenlerin bireysel çabaları ve kendi oluşturdukları ekip çalışmaları ile mi yürütülmektedir?)
S. 5:	Kurumunuzda çeviri işlemi sırasında kullanılan temel araç-gereçler başta olmak üzere, çevrimiçi sözlükler veya faydalı olduğunu düşündüğünüz diğer internet sayfalarına erişimle ilgili sorunlar yaşıyor musunuz, eğer erişim sorunuz varsa bu işinizi nasıl etkiliyor? (internet tabanlı sözlükler, youtube, haber ajansları vb. veya faydalı görüp erişim sorunu yaşadığınız internet siteleri nelerdir -wikipedia vb-.)
S. 6	Kurumunuzda sözleşmeli çevirmenler ile aynı haklara sahip misiniz? Eğer değilseniz, aradaki en önemli fark nedir? Çeviri işi ve mesai saatleri gözetildiğinde bu iki gruba eşit davranıldığını düşünüyor musunuz? (Bu soruyu eğer kurumunuzda sözleşmeli ve kadrolu mütercim ve tercümanlar aynı anda istihdam edilmişse/ediliyorsa; ya da kamu kurumlarında istihdam edilen sözleşmeli veya kadrolu mütercim ve tercümanlar hakkında bilginiz varsa, durumunuzu açıklayarak cevaplayınız.)
S. 7	Kamuda çalışan çevirmenlerin mevcut özlük hakları hakkında ne düşünüyorsunuz? Özlük haklarıyla ilgili sıkıntılar olduğunu düşünüyorsanız çözüm önerileriniz nelerdir? (Şayet özlük hakları hakkında şikâyetleriniz varsa lütfen nedenlerini kısaca belirtiniz.)
S. 8	Kamuda çalışan mütercim ve tercümanların karşılaştığı en önemli sorunlardan kısaca bahsediniz. (Yukarıdaki sorulara verdiğiniz yanıtların yanı sıra veya bunlardan ayrı olarak önemli gördüğünüz temel sorunlardan bahsediniz. Liyakat, kariyer imkânları, kurumsal sorunlar vb.)
S. 9	Kamu sektöründe çevirinin koordinasyonu için belirli bir birimin oluşturulması hakkında ne düşünüyorsunuz? (Başbakanlık veya Cumhurbaşkanlığı bünyesinde kamudaki çeviri iş ve işlemlerini takip eden ve düzenleyip koordine eden bir kurumun kurulması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?)
S. 10	Sorunlara karşı çözüm önerileriniz nelerdir? (Kamu görevinin sırasında karşılaştığınız fakat yukarıdaki sorular arasında tanımlayamadığınız diğer sorunlar, ve bunlara karşı çözüm önerileriniz nelerdir?)

² Çalışmanın kapsamı ve sorularının açık uçlu olması nedeniyle sekiz mütercim tercüman ile görüşülmüştür.

³ Çalışmanın kapsamı ve gizlilik hususu gereği sorulara verilen yanıtlar metin içinde doğrudan yer almamakla birlikte dolaylı olarak nesnel bir şekilde yorumlanmaktadır.

2.1 Bulgular ve Değerlendirme

Bu çalışmanın analiz kısmında, ankete katılan mütercim ve tercümanların sorulara verdikleri cevaplar öncelikle rastgele sıralanmış şekilde okuyucu ile paylaşılacak ardından yorum kısmında yazarların duruma ilişkin analiz ve tespitleri ortaya koyulacaktır.

2.1.1. Soru 1: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Ankete katılan çevirmenlerin mezun olduğu alanlar aşağıdaki gibidir:

- İngiliz Dilbilimi
- Almanca Mütercim Tercümanlık
- İngilizce Mütercim Tercümanlık
- İngilizce Öğretmenliği

Mütercimlerden yazılı ve sözlü çeviri talep edilip edilmemesi

Mütercim kadrosuyla kamuda çalışmaya başlayan bir çevirmenin görev tanımı gereği sadece yazılı çeviri yapmaktan sorumlu tutulmasını gerekmektedir. Buna rağmen kamudaki mütercimlerden birçoğuna yazılı çeviriden aldığı maaşın dışında herhangi bir ücret veya prim ödenmeksizin sözlü çeviri işinin de verildiği anket katılımcıları tarafından belirtilmiştir. Anket katılımcılarına göre buradaki temel sorun aslında çevirmene göre birim amirlerinin mütercim kavramının yazılı, tercüman kavramının ise sözlü çeviri uzmanı olduğunu bilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Diğer bir mütercim de ağırlıklı olarak yazılı çeviri yaptırıldığını belirtmesine rağmen zaman zaman özellikle yurt dışından gelen heyetlerin çakışması gibi durumlarda sözlü çevirmen eksik kaldığında kendilerinden sözlü çeviri de yapılmasının talep edildiğini ifade etmiştir.

Bir başka mütercim ise hem mütercim hem de araştırmacı şeklinde çalıştığını ifade etmiş ve zaman zaman sözlü çeviri talebinin geldiğini belirtmiştir.

Almanca Mütercim Tercümanlık mezunu bir mütercim ise sözlü çeviri talebinin olmadığını sadece yazılı çeviri yaptığını, ancak kendisine gelen çevirilerin genelde İngilizce-Türkçe dillerinde talep edildiğini ifade etmiştir.

Odtü İngilizce öğretmenliği bölümünden mezun bir başka mütercim ise sözlü çeviri yapmadığını ifade etmiştir.

Diğer bir anket katılımcısı çevirmen ise kamuya mütercim olarak girdiğini, sözlü çeviriye çok ihtiyaç duyulan bir birimde çalışmadığını, ancak bununla beraber zaman zaman ardıl çeviri yaptığını söylemiştir.

Ankete katılan çevirmenlerden yalnızca biri sadece yazılı çeviri yaptığını ifade etmiştir.

Bir diğer çevirmen de 18 yıldır mütercim olarak çalıştığını ve bazen sözlü çeviri de yaptığını ifade etmiştir.

Yukarıda görüldüğü üzere birinci soruya verilen yanıtlar ekseninde Türkiye örneğinde kamuda çalışan çevirmenler görev dağılımı ve görev tanımları konusunda sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.

Mütercimlerden yazılı ve sözlü çeviri talep edilip edilmemesine ilişkin yorum

Yukarıdaki ifadelere göz atılırsa gerekli görüldüğü takdir de, mütercimlerden sözlü çeviri yapması da zaman zaman istenebilmektedir. Bu da mütercimin çalışma alanını genişletmekte ve görev tanımı ve dağılımı konusunda bazı sorunlara yol açmaktadır. Görev tanımlarının ve dağılımının net olması için tercüman sözlü, mütercim ise yalnızca yazılı çeviri yapmakla yükümlü olmalıdır. Sözlü çeviri ihtiyacı olmayan birimlerde mütercimler bu sorunla karşı karşıya kalmamasına rağmen, birçoğu birimde sözlü çevirinin mütercimler için belirgin bir sorun olarak ortaya çıktığı göze çarpmaktadır. Bu durum değerlendirilirken yazılı çeviri yapmaya yeterli her çevirmenin, sözlü çeviri yapmaya yetkin olmadığı da unutulmamalıdır. Ankete verilen cevaplarda ilginç bir bulguya daha rastlanılmıştır. Almanca Mütercim mezunu bir çevirmene İngilizce çeviri yaptırılmaktadır. Bu da görev tanım ve dağılımıyla ilgili sorunu gözler önüne sermektedir.

Ankete katılanların çeviri yaptıkları alanlar

Anketi yanıtlayan çevirmenlerin çevirisini yaptığı metinler arasında; Hukuk, uluslararası ilişkiler, askeri meselelere ilişkin metin ve şartnameler, mutabakat zaptı, deklarasyon, anlaşma, tutanak, özgeçmiş, anlaşma, tutanak, bilgi notu, mektup, rapor, konuşma notu, heyet listesi, ziyaret programı çevirileri, makale, protokol, proje fişi, basın haberi, anket, fatura, kanun, eylem planı, kitapçık, mahkeme kararları.

Ankete katılanların çeviri yaptıkları alanlara ilişkin yorum

Mütercimler yazılı çeviri yapmakla görevli olduğundan genelde yukarıdaki metinleri çevirdikleri bulgusuna rastlanılmıştır. Ancak dikkat edileceği üzere çeviri talebi birden fazla metin türünde gelmektedir. Bu çevirmenin yazılı çeviri yaparken birden fazla alanda uzmanlaşmasını gerekli kılmaktadır ve iş yükünü artırmaktadır. Halbuki her bilim dalında olduğu gibi çeviribilimde de birden farklı uzmanlık alanları vardır

ve çevirmenin kaliteli çeviri yapabilmesi için bir alanı seçmesi önem arz ettiği bilinmektedir. Kamuda çeviriler yoğun olduğundan ve konular ve gündem sürekli değiştiğinden ve alt yapı, eleman yetersizliği vb. faktörlerden dolayı kamudaki çevirmenlerin tek bir alana yoğunlaşması şu an için mümkün görünmemektedir.

2.1.2. Soru 2: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Mesai saatlerine bağlı kalma hususunda yeterli özenin gösterilip gösterilmemesi

Ankete katılan çevirmenlerden birisi acil yetişmesi gereken çeviriler olması halinde mesaiye kaldığını belirtmiştir.

Katılımcılardan diğeri ise bazen gece geç saatlerde kuruma geldiğini ve sabaha karşı çeviriler yaptığını ifade etmiştir.

Bir başka çevirmen ise çeviri talebi olduğunda mesai saatlerine dikkat edilmediğini ve zaman zaman günde 25-30 sayfalık çeviri yapmak durumunda kalılabildiğini, mesai kavramının göz ardı edildiğini ve bunun herhangi bir ücret karşılığı olmadığını ifade etmiştir.

Diğer bir katılımcı mesai saatlerinin değişkenliğinin kurum ve/veya departmanının çeviri yoğunluğuna bağlı olduğunu ve buna göre ekstra mesai uygulanabildiğini ifade etmiştir.

Diğer bir anket katılımcısı da kurumunda mesai saatlerine bağlı kalındığını ancak acil çeviri ihtiyacına karşı on haftada bir olmak üzere, bir çevirmenin nöbetçi durumunda hazır beklediğini ileri sürmüştür.

Ankete katılan diğer çevirmenler ise mesai saatleri konusunda sıkıntı hemen hemen hiç yaşamadığını ve mesai saatlerine yeterince özen gösterildiğini ifade etmiştir.

Mesai saatlerine bağlı kalma hususunda yeterli özenin gösterilip gösterilmemesine ilişkin yorum

Ankete katılanların beşi de mesai saatleri konusunda sıkıntı yaşadığını belirtirken, üç çevirmen hemen hemen sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. O halde mesai saatleri konusunda kamuda çalışan çevirmenlerin çoğunluğu sorun yaşamaktadır. Kamu görevlisi olarak belli bir mesai saati olan çevirmene ek ücret uygulamayarak fazla mesai vermek onların iş motivasyonu, görev ve meslek tatminlerini azaltmaktadır (bkz. Çoban, 2017). Bu nedenle, bu durumla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması ve bunun için de öncelikli olarak görev tanımlarının net bir şekilde belirlenmesi ve buna ilişkin dağılımların belli bir sistem içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

2.1.3. Soru 3: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Mütercim ve tercümanların görev dağılımının yeterince iyi yapılıp yapılmaması

Anket katılımcılarından birisi mütercimin iş tanımı konusunda muallak durumların olduğunu ve Mütercimliğin yanı sıra proje sorumluluğu, evrak yazımı, bakanlığı ziyarete gelen heyetlere fotoğraf çekimi de dahil olmak üzere vip/protokol/karşılama hizmeti vb. pek alanda çevirmenlerin çalıştırılabildiğini ifade etmiştir. Ayrıca ona göre birim amirleri değiştikçe görev tanımı da sürekli değişmektedir.

Ankete katılan diğer bir çevirmen ise çeviri işi yeterince yoğun değilse çevirmenden başka işler de yapılmasının beklenebildiğini ancak bunun daireden daireye değişiklik gösterebileceğini söylemiştir.

Bir başka çevirmen ise memur şeklinde kadrolu istihdamın olduğunu ve görev tanımının yazılı olarak belirtilmesine de uygulamada geçerli olduğunu ifade etmiştir.

Bir diğer çevirmen ise görev dağılımının yeterince doğru yapıldığını düşünmediğini, çevirmenin mihmandarlık, protokol işleri gibi çeviri harici işler de çalıştırıldığını ifade etmiştir.

Başka bir katılımcısı da soruya farklı bir bakış açısıyla yanıt vererek kurumundaki mütercimlerin sayısının fazla olduğunu ve kadrolu/sözleşmeleri elemanların çalıştırıldığını ve kadrolu mütercimlerin atama yoluyla işe alınırken, sözleşmeli tercümanların proje kapsamında sözlü çeviri için işe alındığını ve kurumunda 2013 yılından bu yana mütercim istihdam edildiğini ifade etmiştir.

Bir diğer çevirmen ise görev tanımının adil ve doğru olduğunu ifade etmiş ve kurumunda 25 yıldır hizmet veren bir birim olduğunu, tüm mütercilerin kadrolu istihdam edildiğini söylemiştir.

Bir diğer çevirmen kurumunda 93 kadrolu mütercim unvanlı personel olduğunu ve hepsinin kadrolu olduğunu belirterek, diğer çevirmenlerin mesleği ile doğrudan ilgisi olmayan dairelerde çalıştığını ve tercüme dairesindekiler hariç hiçbirinin çeviri yapmadığını, bu kişilerin makam sekreterliği, protokol ve özel kalem gibi alanlarda istihdam edildiğini ifade etmiştir.

Ankete cevap veren bir diğer çevirmen ise kurumundaki çevirilerin eşit olarak tercüman sayısına göre paylaştırıldığını, bir mütercimden günlük 6,000 karakter çeviri yapmasının beklendiğini ve kurumunda kadrolu mütercim ve sözleşmeli mütercim bulunduğunu ileri sürmüştür.

Mütercim ve tercümanların görev dağılımının yeterince iyi yapılıp yapılmamasına ilişkin yorum

Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında çevirmenlerin görev tanımlarının yeterince net olmadığı ifade edilebilir. Çevirmenler çeviri dışında başka işler de yapmak durumunda kalabilmektedir. Bununla birlikte görev dağılımı konusunda herhangi bir şikayeti olmayan çevirmenler de bulunmaktadır. Ancak genel olarak görev dağılımı konusunda bir problem olduğu göze çarpmaktadır.

2.1.4. Soru 4: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

İş tekrarı, koordinasyon mekanizmasının varlığı, çeviri iş süreci

Çevirmenlerden biri çeviri takibi adına herhangi bir ortak sistemin olmadığını ifade etmiştir. Ona göre bu nedenle çeviri farklı dairelerde defalarca yapılmak durumunda kalmaktadır. Ancak çevirmen genellikle başka dairede yapılmış olma ihtimali yüksek bir metin önlerine geldiğinde telefon veya maille irtibat sağlayıp kontrol ettiklerini de belirtmiştir.

Diğer bir çevirmen ise çeviri işini sevk eden bir yapılanmanın olmadığını, çeviri işinin kurumdaki müsait mütercimler arasında paylaştırıldığını, metin kısaysa tek kişi tarafından yapıldığını, aralarında kendilerinin kurduğu bir ekip çalışmasını olduğunu belirtmiştir.

Bir başka çevirmen ise çeviri işini sevk eden bir koordinasyon olmadığını ve kendisinin kontrol ettiğini belirtmiştir.

Katılımcılardan biri ise dairesinde üç İngilizce Mütercim, 1 Rusça mütercim, bir de Arapça mütercimin görev yaptığını ve sayının genel duruma bakıldığında hayli kalabalık sayılabileceğini ancak oturmuş bir işleyiş olmadığını, çeviri koordinasyonu, kalitesi çeviriyle ilgili iş akışının çevirmenlerin inisiyatifinde olduğunu ileri sürmüştür.

Bir başka çevirmen de çalışma hayatının başlarında iş tekrarına düşüldüğünü ve çevirmenlerin farklı birimlere dağıtıldığından bazen habersiz olarak aynı metinlerini çevirdiğini ve bununla ilgili bir mekanizmanın halen olmadığını belirtmiştir. Ayrıca mümkün olduğunca çevirisi yapılan ve herhangi bir gizlilik ibaresi olmayan evrakları paylaşarak birbirlerinden haberdar olduklarını ancak bu sistemin bütün tercümanlar arasında kurumsal bir bağ ile sağlanmadığını sadece -5 tercüman arasındaki kişisel iletişim sayesinde birbirlerinden ve çevirdiklerinden haberdar olduklarını, yine de bir belgenin zaman zaman aynı kurumda çalışan iki farklı mütercim tarafından çevrilmiş olabileceğini, bunun da emek ve zaman kaybına yol açtığını belirtmiştir.

Bir diğer katılımcı ise iş tekrarına düşülmediğini ve mekanizmanın iyi işlediğini belirterek her türlü koordinasyonun bir yönergeye dayanarak yapılmasıyla sorumlu baş mütercimin olduğunu ve yazılı çevirilerde metnin çevirisinin teslim tarihinin belirlenmesi, alınması, terminoloji birliğinin sağlanması, çevirinin redaksiyonu ve gönderilmesi işlerini bizzat baş mütercimin yürüttüğünü, sözlü çevirilerde ise talep, resmi kanaldan yazıyla iletildiğinden sadece kimin gideceğinin belirlendiğini ifade etmiştir.

Bir diğer katılımcı ise bakanlıkta çeviri yoğun yapıldığından sürecin kolaylaştırılması adına bir Bakan müşavirinin mütercim tercümanlardan sorumlu olduğunu ve gelen tercümeleri paylaştığını, eşit çeviri verilmesinin gözetildiğini ifade etmiştir.

Bir diğer katılımcı ise tercüme dairesi olarak bir daire başkanı ve 23 mütercimden oluşan bir yapıda çalıştığını, işlerin EBYS üzerinden gönderildiğini, daire başkanının iş dağıtımını ve son kontrolden sorumlu olduğunu, çevirilerin TRADOS gibi araçlarla yapılarak çeviri işinin hızını ve kalitesinin artırıldığını ve iş tekrarına bu şekilde düşülmediğini, kendi aralarında kontrol yapıldığını ve son kontrolün daire başkanına gönderildiğini, son düzeltmelerin ardından çevirinin onaylandığını ifade etmektedir.

İş tekrarı, koordinasyon mekanizmasının varlığı, çeviri iş sürecine ilişkin yorum

Verilen cevaplara bakıldığında çoğu mütercim tercümanın çeviri işinin kontrolünü kendi oluşturdukları bir ekiple, inisiyatif olarak yaptıkları, istisnalara rağmen çoğunlukla bir koordinasyon mekanizmasının bulunmadığı, iş tekrarına düşülme olasılığının ortaya çıktığı ifade edilebilir.

2.1.5. Soru 5: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Çeviri sürecindeki temel araç-gereçler, çevrimiçi sözlükler ve faydalı internet sayfalarına erişim

Ankete katılan çevirmenlerden biri çeviri sürecinde TRADOS ve bunun yanı sıra çevrimiçi sözlükler kullandıklarını ancak bazı siteler üzerindeki kısıtlamadan ötürü zaman zaman işlerinin zorlaştığını ifade etmiştir.

Bir diğer katılımcısı ise Tureng gibi sözlükleri kullandıklarını ve sorun yaşamamakla beraber sadece terörle ilgili olayların çevirisinde bazı sitelere erişemediklerini ifade etmiştir.

Bir diğer çevirmen ise bilgisayarlarının internete bağlı olmamasından ötürü internetle ilgili sorunlar yaşadıklarını söylemiştir.

Bir başka katılımcı ise herhangi bir program kullanmadıklarını ancak Tureng, Zargan, Seslisözlük, TDK sözlüğü gibi internet sitelerinden faydalandıklarını, dosyalar PDF geldiği için pdf-word dönüştürücü programlar kullanma gereği duyduklarını ancak bilgi güvenliği uygulamalarından dolayı bu ve benzeri uygulamaların bilgisayarlara yüklenmesinin güçleştiğini ifade etmiştir. Ona göre çeviri işi sırasında bazı terimlerin kaynak veya hedef dildeki bağlama göre kullanımını tespit etmek için çeşitli haber siteleri, vikipedi benzeri referans siteleri veya youtube gibi video sitelerine başvurmak gerekmekte ancak 2 senedir kurumlarında bilgi güvenliği gerekçesiyle youtube veya benzeri web siteleri başta olmak üzere birçok internet sitesine erişim engellenmiştir ve çeviri sırasında bu erişim kısıtlamalarından kaynaklanan zorluklar çekilmektedir. Katılımcı çevirmen ayrıca kendi cep telefonlarındaki interneti kullanarak bu tür sorunları aşmaya çalıştıklarını, dışardan bakıldığında küçük bir sorun gibi görünen bu meselenin aslında, onları çeviri işinin kolay akışı için gerekli olan web gereçlerinden yoksun kılabilmediğini, dolayısıyla bu tür internet erişim kısıtlamalarının çeviri işini sekteye uğrattığını ifade etmiştir.

Bir diğer çevirmen internet tabanlı sözlükler, youtube, haber ajansları gibi araçları kullanabildiklerini, wikipedia gibi sayfalara erişim konusunda sorunlar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Diğer bir katılımcı da tüm sitelere erişebildiğini ancak bazen kullandığı sözlüklerin yetersiz kaldığını ve konuyla ilgili metinleri arayıp kendisinin bir ifade ürettiğini ileri sürmüştür.

Bir diğer çevirmen ise kurumlarında bilgisayar destekli çeviri programının olmadığını ancak çeviri sürecinde çevrimiçi sözlüklerden, Dışişleri Bakanlığının himayesinde yapılan terminoloji çalışmalarından ve google taramasından faydalandıklarını, internette araştırma yaparken bazı sitelere erişimde sıkıntılar yaşadıklarını ve bunun da gerekli bilgiye sahip olmalarını etkilediğini söylemiştir.

Bir başka katılımcı çevirmen ise kurumun internet politikası gereği istenilen her sayfaya erişemediklerini, internet ve sözlük olmadan çeviri yapmak durumunda kalabildiğini, ancak kurum terminolojisini içselleştirdikten sonra bunun sorun olmamakla beraber her metin geçerli olmadığını, çevrimiçi sözlükleri (Tureng, cobabulary.com, urbandictionary.com gibi) sıklıkla kullandığını ifade etmiştir.

Çeviri sürecindeki temel araç-gereçler, çevrimiçi sözlükler ve faydalı internet sayfalarına erişime ilişkin yorum

Çevirmenler çeviri sürecinde ankete verilen yanıtlar ekseninde genellikle birtakım yazılımsal ve çevrimiçi araç ve gereçleri kullanabilmektedir. Ancak bunların kullanım izni bakanlıktan bakanlığa değişiklik göstermektedir. Ayrıca bazı kurumlarda internet erişimi kısıtlanabilmektedir, bu da çevirmenin her kaynağa erişmesine yönelik imkanları engellemektedir.

2.1.6. Soru 6: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Kurumdaki kadrolu çevirmenlerle sözleşmeli çevirmenlerin aynı haklara sahip olup olmadığı

Ankete katılanlardan ikisi bu soruda çekimser kalmış ve yanıt vermemiştir.

Ankete katılanlardan dördü kurumlarında sözleşmeli çevirmen olmadığını söylemiştir.

Bir diğer katılımcı sözleşmeli mütercimlerin kadrolu mütercimlerin maaşlarının iki katından fazla maaş aldığını, kurumda işlerin yoğunluğu ve maaşa göre çeviri işi verilemediğini ve eve iş götürme konusunda sözlü tercümanlara biraz daha yüklenildiğini ancak onun dışında mesai saatlerinde genel olarak iş verildiğini belirtmektedir.

Bir diğer çevirmen ise sözleşmeli çevirmenlerin kurumlarında istihdam edilmediğini ancak sözleşmeli çevirmenlerin Adalet Bakanlığına 7000 TL, Anayasa Mahkemesinde 10.000-12.000 brüt maaşlarla çalıştırıldığını arkadaşlarından duyduğunu ifade etmiştir. Ona göre bu durum kadrolu çevirmenlerin motivasyonunu kırmaktadır ve konu gündeme getirildiğinde kendilerine sahip olunan iş garantisinden bahsedilmektedir. Ancak iş garantisi olmasına rağmen bu iki grup arasındaki maaş farkının üzücü olduğunu ifade eden katılımcı, mütercim bir arkadaşından sözleşmeli mütercimlerin maaş başta olmak üzere özlük haklarından bahsederek kadrolular üzerinde mobing uyguladığını duyduğunu ileri sürerek, maaş farkı göz önünde bulundurulduğunda iş dağılımı ve mesai saatlerine uyum açısından kadrolu mütercimlerin haksız muameleler ve baskılarla karşılaştığını iddia etmiştir.

Kurumdaki kadrolu çevirmenlerle sözleşmeli çevirmenlerin aynı haklara sahip olup olmadığına ilişkin yorum

Ankete katılanların çoğunluğu bu soruya ya yanıt vermemiş ya da kurumlarında sözlü çevirmen olmadığından bilgi aktaramamıştır. Bir tanesi kendi kurumunda olmasa da başka kurumlarda sözleşmeli çevirmenlerin çektiği sıkıntıları arkadaşların duyduğunu ifade etmiştir. Bir diğeri de sözleşmeli çevirmenlerin maaşlarının daha iyi olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan kesin bir sonuca ulaşılmasa da mütercimlerin kadro garantisinden ötürü sözleşmeli çevirmenlere oranla maaşlarının daha düşük olduğu ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği çıkarımı yapılabilir.

2.1.7. Soru 7: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Kamuda çalışan çevirmenlerin özlük haklarının mevcut durumu

Ankete katılan çevirmenlerden biri kamuda çalışmakta olan mütercim ve tercümanların 657 sayılı kanunda yer alan Genel İdare Hizmetleri altında çalıştırıldığını, kamu çevirmenlerinin genel idari hizmetler altında çalıştırılmasının birçok mali hak mahrumiyetine neden olmakla birlikte (ek gösterge, tazminat vb...), kariyer ve emeklilik ile ilgili de pek çok özlük hakkının kaybına da sebep olduğunu ifade etmektedir. Ona göre mevcut özlük haklarındaki bu mahrumiyet ve hak kayıpları kamudaki mütercimleri ek iş arayışlarına veya zamanla istifalara sürüklemektedir. Kamuda çalışan mütercim ve tercümanlara bakıldığında bu mesleği icra edenlerin neredeyse hepsi yabancı dil ile ilgili fakülte bölümlerden ve hatta mütercim tercümanlık bölümlerinden mezun kişilerdir. İhtisas bakımından bir mühendis, avukat, sosyolog, psikolog vb. unvandaki personelin sahip olduğu teknik ve uzmanlık gerektiren bir dalda mesleklerini icra etmektedirler. Bu bakımdan kamu çevirmenlerinin teknik hizmetler kadrosunda istihdam edilmesi, dil tazminatlarının diğer personele göre en az 10 kat artırılması, kariyer uzmanlarına verilen kadro imkânlarının sağlanması (uzman ve uzman yardımcısı gibi ilgili kamu alanında dil alanında tecrübenin zamanla arttırıldığına göstermeye imkân sağlayabilecek şekilde) ve ek göstergelerinin en az mühendis, doktor, avukat ve psikolog gibi unvan sahibi personelin aldığı kadar yükseltilmesi gibi çözümler sayesinde kamudaki mütercimlerin görevlerindeki motivasyonları korunacaktır.

Ankete katılan bir diğer çevirmen ise kadrolu mütercimlerin, hak ettikleri maaşlarını alamadığını ve bunun sebebinin "Genel Hizmetler" kadrosunda bulunmaları olduğunu ifade etmiştir. Halbuki ona göre mütercimlerin teknik bir iş yaptıkları su götürmez bir gerçektir, "Teknik Kadro"ya veya "İstisnai Kadro"ya alınıp özlük haklarının ivedilikle iyileştirilmesi gerekmektedir. Zira kadrolu mütercimler ile sözleşmeli mütercimler arasındaki maaş farkı iş huzurunu zedelemektedir.

Başka bir çevirmen ise kamuda çalışan mütercimlere çoğu zaman yalnızca İngilizce bilen memurlar gözüyle bakılabildiğini ya da yapılan işin yabancı dil bilen bir personel tarafından da kolaylıkla yapılabileceği algısı olduğunu ifade etmektedir. Ona göre çevirinin, alınan belirli bir eğitim sonrası ve bireysel çabalarla da zenginleşen teknik bir iştir. Ancak çoğunlukla yabancı dil bilmek ile çeviri yapmak eşit tutuluyor. Çevirmen ayrıca 657 Devlet Memurları Kanunu'na göre; Genel İdare Hizmetler sınıfında yer almalarının da buna benzer algıların sonucu olduğunu ifade ederek kurumda çalışan İngilizce mütercim-tercümanların pek çoğunun kendi alanlarında derece yaparak üniversiteye girmiş ve zahmetli bir eğitimden geçtiğini, çevirmenliğin hayat boyu öğrenmeyi gerektiren bir iş olduğundan iş hayatların da oldukça hareketli zamanlar geçirdiklerini ve bu kapsamda teknik hizmetler sınıfına dâhil edilmenin bir çözüm olabileceğini vurgulamaktadır.

Bir diğer çevirmen ise mütercimlerin özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini, GİH sınıfında oldukları için mütercimlerin maaşlarının tatmin edici düzeyde olmadığını, yapılan işin teknik bir iş olduğu göz önünde bulundurulduğunda, mütercimlerin GİH sınıfından teknik hizmetler sınıfına geçirilmesinin hem maaşlarını hem de özlük haklarını iyileştireceğini ayrıca, mütercimlerin dil tazminatlarının da arttırılması gerektiğini belirtmektedir.

Bir diğer çevirmene göre kamuda çalışan çevirmenler uzman kabul edilmemektedir. Dolayısıyla maaş ve emeklilik katsayı buna göre hesaplanmaktadır, bu da ciddi bir sorundur. GİH sınıfından Teknik hizmetler sınıfına geçilmesinin ya da en azından mütercim tercümanların uzman olarak istihdam edilmesi maaş ve özlük haklarının daha adaletli düzenlenmesini sağlayacaktır.

Bir diğer çevirmene göre ise en başta çevirmenlere maaşları düşüktür ve merkezi atama ilen memurlardan farkları olmadığı gibi birçok mütercim meslek dışı istihdam edilmektedir. Özlük haklarının iyileştirilmesi adına teknik kadroya geçilerek maaş artışını sağlamak önemli bir adım olabilir. Ayrıca dil tazminatları artırılabilir.

Anket katılımcısı bir çevirmen de öncelikle ücret adaletsizliğini vurgulayarak normal bir veri hazırlama kontrol işletmeni ile aralarındaki ücret farkının 50 TL civarında olduğunu açıklamaktadır. Ona göre üniversitedeki çeviricilerin maaşı yaklaşık 1500 TL fazla olup bu konuda girişimler yapılsa da seslerini duyurabilmekle hakları iyileştirilebilir. Bu konuda kamuda sayının az olması sorunu çözümsüz bırakmaktadır. Bir meslek odası kurulursa yasa ile birlikte o zaman daha etkili çalışmalar yapılabilir ya da kamuda etkin kişilerin dikkatini çekmek gerekebilir.

Bir başka katılımcı çevirmen de mütercimliğin, Devlet Memurları Kanunu'na da bakıldığında, teknik bir meslek olduğunu ifade etmektedir. Ona göre teknik Hizmete geçiş, sorunların tümünü değilse de çoğunu çözecektir.

Kamuda çalışan çevirmenlerin özlük haklarının mevcut durumuna ilişkin yorum

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi şu anki mevcut özlük hakları kamuda çalışan çevirmenler için tatmin edici değildir. Zira çevirmenler yaptıkları işe oranla düşük maaş ve dil tazminatı almakta ve genel idare hizmetleri kadrosunda bulduklarından uzman olarak değerlendirilmemektedir. Bu da özlük hakları önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Çevirmenlerin daha iyi maaş alabilmeleri ve çeviri eyleminin de bir meslek olduğunu bilincinin kamuda kazandırılması için kamudaki çevirmenlerin uzman kadrosuna geçirilmesi veya teknik hizmetler kadrosunda istihdam edilmeleri gereklidir. Bunun için gerek çeviri eğitimcileri gerekse de kurum içinde sorumlu kişilerin ortak çalışarak soruna çözüm aramaları, çevirinin meslek olduğu bilincini aşılayarak meslek odaları kurulması önem arz etmektedir.

2.1.8. Soru 8: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Ankete katılan çevirmenlere göre kamuda çalışan çevirmenlerin karşılaştığı en önemli sorunlar

Bu bölüm ankete katılan mütercim tercümanların konuyla ilgili görüş ve şikayetlerini ele aldığından değiştirilmeden ve olduğu gibi aktarılmıştır.

1. Kamudaki mütercimlerin en büyük sorunu mesleklerin yeterince önemsenmemesi ve mali olarak yaptıkları işin karşılığını bulmamasıdır. Mesleğin yeterince önemsenmemesinde aslında akademik camianın da sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Ülkemizde kıraathaneçilerin ve dahi birçok mesleğe ait mesleki odaların bulunmasına rağmen, neredeyse 1990lı yılların başından beri Türkiye'nin köklü üniversitelerinde birçok dilde Mütercim-Tercümanlık bölümü olduğu halde, ülkemizde hala bir Mütercim-Tercümanlar Odası bulunmamaktadır. Dünyanın en kadim mesleğinin Türkiye'de bu kadar değersiz olması çok üzücüdür. Şüphesiz, bu durumdan şimdiye kadar bu bölümlerden yüzlerce öğrenci mezun eden akademisyen hocalarla birlikte bölümün mezunu olanlarının da kabahati olabilir. Ancak herkesten önce akademisyenlerin ve üniversitelerin bu duruma el atması ve hem kamuda hem de özel sektördeki çeviri ile ilgili kanayan yaraya bir çare olması bakımından bir Mütercim Tercüman Meslek Odasının kurulmasına ön ayak olması çevirmenlerinin en temel sorunlarına çare olmak bakımından atılması gereken en önemli adımdır. Genel anlamda meslek odası bulunsa kamuda karşılaştığımız sorunlar açısından bir muhatap bulabileceğimiz kurum bulmuş olabilirdik. Çünkü 2012 yılından beri çalıştığım kamu sektöründe karşılaştığım sorunların çözümü için başvuracağım bir kişi veya kurum bulamıyorum. Memur sendikaları kamuda çalışan toplam mütercim ve tercüman sayısı çok az olduğu için (1200 civarı 2014 itibarıyla Devlet Personel Başkanlığının BİMER aracılığıyla cevabı), ve ayrıca özlük hakkı taleplerinde üyelik şartı aradıkları için (her mütercimi de aynı sendikaya üye yapmak çok zor ki herkes sendika üyesi olmak istemiyor) hiçbir sendika kamu çevirmenlerinin hak ve taleplerinin peşinde koşma eğilimine bile girmek istemiyor. Siyasi irade içerisindeki milletvekilleri ile yaptığımız görüşmelerden sonuç alamıyoruz, çünkü bizi geniş bir kitle olarak görmüyorlar. Bürokrasidekilerden bazıları yaptığımız işin farkında, ama derdimize çözüm bulunamıyor ya da bazen de çözüm onların kapasitesini aşıyor. Kamudaki çevirmenlerin özlük hakları bu kadar kötü durumda iken bu unvandaki arkadaşlar ya istifa edip sayıyı daha da azaltıyor ya da kamuyu kimseye tavsiye etmiyor ve bu yüzden kaliteli çevirmenlerin kamuda çalışması imkânsızlaşmış mesleğin kamuda kendini kanıtlaması gün geçtikçe daha da zorlaşıyor. Dolayısıyla mütercim ve tercümanlar sahihsiz kalmış durumdadır. Günümüzde Mütercim ve Tercümanlara sahip çıkacak tek kurum kuruluş olarak geriye, bu unvanı üniversitelerden mezun eden akademisyenler kalmaktadır. Bu yüzden akademik camianın bu mesleğinin onurunu yerden kaldırmak için bir meslek odası girişiminde bulunması biz mütercimlerin dertlerine derman olmak için çok isabetli bir karar olacaktır. (Tabi burada bazı tercüme derneklerinin federasyonlar kurarak ve maddi beklentiler içinde kurslar vererek sertifikalar dağıttığının ve bunu bir Pazar olarak gördüğünün farkındayız. Bu kuruluşlar meslek odası oluşturulmasını da kendine mal ederek gerçek sorunlara yoğunlaşmak yerine tekerleğe taş koyma yoluna giderse yine hiçbir sorun çözülmez). Meslek odası oluşturulmasındaki amacın bağcıyı dövmek değil de üzüm yemek olduğu asla unutulmamalıdır. Çünkü özel sektörde bildiğim kadarıyla yapılan girişimlerde böyle bir eğilim var ve bu ancak biz mütercimlere zarar verir. Kamu çevirmenlerinin karşılaştığı diğer en önemli sorun özlük haklarındaki mali hak kayıplarının telafisidir. Şuanda kamuda yeni çalışmaya paylaşılan bir mütercim veya tercümanın maaşı dil tazminatı dâhil 2650 ile 2700 arasında değişmektedir. Bu maaş resmen kamudaki mütercimlere hakarettir. Hem belirli bir uzmanlık alanına sahip olup hem bu işin üniversitesini okuyan bir kişiye kamuda bu maaşın reva görülmesi en hafif tabirle ayıptır ve acilen düzeltilmesi gerekmektedir.
2. Kariyer imkanı en önemli sorunlardan biridir. Bizim kurumda bir mütercim yükselmek için hiçbir sınava girememektedir.
3. Çevirmenlik, devlet kurumlarında kariyer meslek olarak görülüyor. Bu yüzden ilerleme gösterilmesi açısından da herhangi bir yatırım yapılmıyor veya yapılan yatırımlar bireysel çabaların ötesine geçmiyor. Üniversiteden çıkıp amiyane tabirle piyasada pişmeden devlet kurumunda çalışmaya başladığım için bazı sıkıntılar yaşamıştım. Üniversiteden sonra bir yıl süreyle KPSS çalışıyor ve İngilizce'den uzaklaşabiliyorsunuz. İşe başladığım ilk hafta bir toplantıya sözlü çeviri için çağırıldım ve çok zorlandığım için yarıda bıraktım. Sonrasında böyle bir tecrübe üzerine bir şeyler inşa etmek beni oldukça zorladı. Amirleriniz

bazen sizi, doktor olmayan birini ameliyathaneye iter gibi işin ortasında bırakabiliyorlar. Bu çok yıpratıcı bir süreç. Amirlerimizin tercümenin ne olduğunu, hazırlıkları vb. aşamalarını bilmemesi size çok iş düşmesine sebep oluyor. Bu durumu yönetmeyi zamanla öğreniyorsunuz. Benzer şekilde çok imkânsız sürelerde sizden 70 slaytlık bir sunumu çevirmenizi istiyorlar. Nadas, son okuma, redaksiyon vb. süreçleri teğet geçiyorsunuz ve ortaya sağlıklı bir metin çıkartmakta oldukça zorlanabiliyorsunuz.

4. Mütercimlerin 4 temel sorunu olduğunu düşünüyorum. Birincisi, alınan maaşın yetersizliği. İkincisi, uzmanlık için açılan sınavlarda mütercim-tercümanlık bölümlerine yer verilmemesi. Üçüncüsü, kamuda çevirinin uzmanlık gerektiren teknik bir iş olduğuna dair bir algının olmaması (dil biliyorsa her türlü çeviriyi yapar anlayışı). Dördüncüsü, mütercimlerin çeviri harici işlerde (protokol vb.) görevlendirilmesi.
5. Normal memurlardan farklı görülüyor. Dil bilmemizin hiçbir kıymeti yok maalesef. Kurum içinde kariyer sınıfına geçmek için yarışma sınavı düzenlenmiyor. Dışardan sınava girmemiz isteniyor. Tecrübemize değer verilmiyor.
6. Görevde yükselme şartları sıradan memur unvanlılar ile aynı. Bunların düzeltilmesi gerekli. İngilizce bilmesi gereken pozisyonlarda idari ve iktisadi bilimler fakülte mezunları istihdam ediliyor ve çoğu dil yeterliliklerine hakim değil ve sürekli çevirmene ihtiyaç duyuyor. Her kurumda bakış açısı farklı, görev tanımı yazılı hale getirilmeli.
7. Yukarıda bahsettiğim üzere, en büyük sorun hizmet sınıfıyla ilgili. Bunun çözümü de Devlet Memurları Kanununda değişiklik yapılması. Bunun için de Bakanlar Kurulu Kararı gerekiyor.
8. Bu konuda ekleyebilecek bir husus yok.

Bu yorumlara ilişkin olarak kamuda çalışan çevirmenlerin meslek odalarının olmaması, hizmet sınıfın GİH olarak belirlenmesi, özlük haklarının düzenlenmesinde sıkıntılar, uzmanlık için açılan sınavlarda mütercim tercümanlığa yer verilmemesi, kurum amirlerinin çeviri olgusunu yeterince anlamaması ve her konuda mütercimlerin çeviri yapma zorunluluğu ancak maaşlarının bu göre düşüklüğü, kadrolu ve sözleşmeliler arasındaki görev dağılımının iyi ayrılanmaması ve uygulanan mobingler en temel sorunların başında gelmektedir.

2.1.9. Soru 9: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Çevirmenlerin kamu sektöründe çevirinin koordinasyonu için belli bir birimin oluşturulması hakkındaki düşünceleri

Bu bölüm ankete katılan mütercim tercümanların çeviri koordinasyonu için belli bir birimin oluşturulması hakkındaki düşüncelerini ele aldığından değiştirilmeden ve olduğu gibi aktarılmıştır.

1. Böyle bir kurum iyi işlerse faydalı olabilir. Tek bir metin farklı kurumlara gönderilip görüş sorulduğunda, her kurum keni terminolojisiyle çeviri yaptığı için bir birlik söz konusu olmuyor. En azından iş yükü azalabilir.
2. Yeni sistemde Cumhurbaşkanlığı bünyesinde çeviri standartları kontrol koordinasyon birimi kurularak kamu adına yapılan çevirilerin bir düzene girmesi sağlanabilir.
3. Böyle bir birimin oluşturulması oldukça faydalı olur.
4. Mükemmel bir fikir! Çeviri işlerinin çok yoğun olduğu kurumlardan da birer mütercim seçilip bu koordinasyon merkezine atanabilir.
5. Bu güzel bir fikir. En azından kamuda çeviri alanında kaybedilen emek zaman israfının önüne geçilmesini sağlayacaksa neden olmasın. Fakat bir tür kurumun gizliliği olmayan ve ivedi ibareli olan çeviri işlerini gerekirse dışarıdan hizmet alımına başvurarak çarçabuk yaparak ilgili kurumlara iletmesi bakımından belli bir bütçeye sahip olması ve gizliliği olan ivedi çeviri işlerini kendi personeline yaptırmaması bakımından en az 200-300 veya daha fazla mütercim tercümanı istihdam etmesi gerekli olabilir. Her iki türlü durumda da; bu tür bir kurumun başbakanlık ve cumhurbaşkanlığına bağlı olarak çalışması ve ülkemizi ilgilendiren önemli raporlar, anlaşmalar ve diğer benzeri metinlerin farklı dillerden Türkçeye ve Türkçeden farklı dillere çevrilmesinde rol alması kamudaki çeviri işinin koordine edilmesinde epey faydalı olacaktır. Ayrıca geçtiğimiz yıllar içinde Dışişleri Tercüme Daire başkanlığı tarafından terminoloji çalışması yürütülmüştür. AB bakanlığı tarafından halen müktesabat çevirisi için ilgili kurumlardan çeviri koordinasyon çabaları yürütülmektedir. Buna benzer bir kuruluşun doğrudan bir başkanlık gibi cumhurbaşkanlığı veya başbakanlığa bağlı olarak yukarıdaki faaliyetleri yürütmesi kurum hiyerarşisi bakımından daha faydalı olacaktır. Başka bir açıdan böyle bir kurumun dönemsel terminoloji çalışmaları yapmasının ve bunları kamu kurumlarına dağıtmasının da faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü kamuda bir çevirmen olarak en sık karşılaştığımız durum, örneğin İngilizcede, herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunun; yine aynı kurum veya kuruluşun çalışanları veya birimleri dahil olmak üzere farklı özel tüzel kişilikleri tarafından farklı isimlerle anılmasıdır. Mesele Emniyet Genel Müdürlüğüne önerilecek İngilizce karşılıklar şöyle olabilmektedir; "Security directorate general", (ya da "safety"), Directorate General of Security (ya da "safety"), "Turkish National Police", "Turkish Police". Buna benzer örnekler çok fazla olup, kamudaki unvanlarda da benzeri durum söz konusudur. Ayrıca

bakanlıkların görev alanına giren terminolojilerde de benzer sorunlarla karşılaşmakta ve hatta ülkemizi ilgilendiren uluslararası raporda buna benzer kelime seçimini ilgilendiren jargon sorunları bazen başa dert açabilmektedir. Yukarıdakine benzer bir kuruluşun çeviri alanında standartlar ortaya koyması sayesinde kurum ve kuruluşlar arasında bazen karmayaşa yol açan sorunlar ortadan kaldırılabılır.

6. Benim şahsi görüşüm böyle bir birimin olmamasının daha hayırlı olduğu yönünde.
7. Başbakanlık veya Cumhurbaşkanlığı bünyesinde böyle bir birimin kurulması çeviri işine olumlu yansıyacaktır. Örneğin; bazı durumlarda bir çok bakanlığın görev alanına giren metinlerin farklı bakanlıkta da ayrı ayrı ya da zamanlarda çevirisi yapılmaktadır. Bu hem zaman ve hem de emek kaybına yol açmaktadır. Bunun ötesine geçecektir. Bununla birlikte, çeviriye olan farkındalığın artmasıyla birlikte mütercimlerin gerek özlük haklarının gerekse de maaşlarının artacağını düşünüyorum.
8. İyi olacağı kanaatindeyim. En azından görünürlüğümüz artar ve yapılan işler daha profesyonel olur. Ayrıca özlük haklarımızın da iyileşeceği kanaatindeyim.

Çevirmenlerin kamu sektöründe çevirinin koordinasyonu için belli bir birimin oluşturulması hakkındaki düşüncelerine ilişkin yorum

Yapılan sekiz yorumdan yedisi çevirinin koordinasyonu için belli bir birimin oluşturulması hakkında olumlu görüş bildirmiş olmasına rağmen, bir tanesi olumsuz görüş bildirmiştir. Ancak çoğunluğa bakılırsa böyle bir koordinasyon merkezinin açılması çevirmenlerin iş yükünün hafifletilmesi, zamandan tasarruf, işbirliğine dayalı ekip için çalışmasının desteklenmesi, kurumlar arasındaki bağın günlendirilmesi, çeviri kalitesinin ve tutarlılığının artırılması için olumlu bir gelişme olacaktır.

2.1.10. Soru 10: Verilen Yanıtların Çözümü ve Yorumlanması

Ankete katılan çevirmenlerin sorunlara karşı çözüm önerileri⁴

1. Kamudaki mütercimlerin 3 temel sorunu vardır. Bunlar; mevcut özlük haklarındaki mahrumiyet ve hak kayıpları, meslek tanımlarından farklı alanlarda çalışmaya zorlanmak ve karşılığı olmayan fazla mesailer. Bu temel sorunlar kamudaki mütercim ve tercümanları ek iş arayışlarına ve hatta zamanla istifalara sürüklemektedir. Bu sorunların somut çözümleri yukarıda 8. Soruda bulunmakla birlikte en önemli mesele kamu veya özel sektör olsun mütercim ve tercümanların özlemini duyduğu meslek odası eksikliğinin doldurulmasıdır. Kendi adıma akademik camiyayı bu konuda adım atmak için göreve çağırıyorum. Çünkü meslek odası kurulması sadece özel sektörün eline bırakılamayacak kadar elzem bir konu olup, sektörün en önemli eleman temin kaynaklarından olan üniversiteler bu işin içinde olmak zorundadır. Böylece sektörün en azından kuralları olduğunu gösteren bir kurumun olduğunu görme vesilesiyle biz mütercimler kendimizi daha güvende hissedeceğiz. Meslek odası kurulması dolaylı olarak mütercim tercümanlık mesleğinin de kamuda değer kazanmasına katkıda bulunacaktır. Bu sayede kamu kurum kuruluşları, siyasi irade ve toplum içinde mesleğe yönelik farkındalık sağlanacak ve arttırılacaktır.
2. İlk çözüm olarak biz öncelikle kendi işimizi çok iyi yapmalıyız diye düşünüyorum. Devlet kurumlarında karşılaşılan her soruna karşı tepki büyütmek yerine çözümün parçası olabiliriz. İmkânlar dâhilinde iyi işler çıkarmak ve yaptığımız işe değer vermek çok önemli diye düşünüyorum. Burada yapılan işi değersizleştirmemek ve saygınlığımızı kaybetmemek adına gayret sarfetmeliyiz.
3. Mesleğimize gereken değer verilebilmesini teminen; teknik kadroya geçirilmeli ve en üst dereceden maaş bağlanmalı, Kariyer ilerlemelerine fırsat tanınmalı, her kurumda tercüme büroları kurularak daha profesyonel hale gelmelidir.
4. En büyük sorun çevirmenliğin mühendislik gibi bir meslek sayılmaması, temsilci odasının ve kanunda yeri olmamasıdır. Aracılık hizmeti gibi algılanmaktadır. Acilen kanunla meslek sayılmalı, meslek örgütü kurulmalıdır.

Çözüm önerilerinin yorumlanması

Görüldüğü gibi çevirmenlerin en bariz talep ettikleri özlük haklarının iyileştirilerek hak kayıplarının önüne geçilmesi, meslek odasının kurulmasıdır. Bunun için çözümün bir parçası olarak yapılan çeviri işine gerekli önemi vermek, bu konuda farklı kurumların mevcut sorunların varlığından haberdar olmasını sağlamak, en azından bu konuyla ilgili görüş ve önerileri dikkate alarak kolektif çözümler üretmek gerekmektedir. Söz konusu bu çalışmanın gayesi de farkındalığı daha da arttırmak olmuştur.

SONUÇ

Literatürde çevirmenlerin sorunlarını ele alan çalışmalar mevcut olsa da bu kaynakların sayısı sınırlı olduğundan kamuda çalışan çevirmenlerin yaşadığı zorluk ve problemler satır aralarından okunmakta ya da belli bir kitleyi ilgilendirdiğinden fazla göze çarpmamaktadır. Bu çalışmada kamudaki çevirmenlerin yaşadığı problemler bizzat onların değerlendirmeleri ekseninde toplanarak yorumlanmış ve net bir şekilde gözler önüne serilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda kamudaki çevirmenlerin en bariz problemlerinin; görev tanımlarının ve dağılımının net olmayışı, bu nedenle çevirmenlerin asıl görevleri olan çevirinin yanı

⁴ Çevirmenlerin bazıları ekleyecek başka konu olmadığını ifade ederek bu soruya yanıt vermemiştir.

sıra farklı işler yapmak durumunda kalmaları, çevirmenlerin özlük haklarının iyileştirilmemesi nedeniyle ve teknik kadroda çalıştırılmak yerine genel idare hizmetleri kadrosunda çalıştırıldıklarından maaşlarının, dil tazminatlarının düşük olması, tıpkı bir mühendis gibi uzman olarak değerlendirilemediklerinden görev, iş ve meslek tatminlerinin düşük olması, sözlü ve kadrolu çevirmenler arasındaki eşitsizlik ve farklılıklar, kamudaki çevirmenlerin mesai saatinin sürekli esnek olması, kendilerinden mesai dışında da çeviri yapmalarının istenmesi, çeviri sürecinde koordinasyon sisteminin eksikliği, çeviri kalitesine, tutarlılığına ve zamandan kazanmaya etki eden çeviri araç ve gereçlerinin bazı kısıtlamalardan dolayı kullanılmaması, iş tekrarına düşülmesi, çevirinin meslek olduğu bilincinin henüz kurum ve birim amirleri tarafından anlaşılamadığından ve meslek odalarının bulunmayışından dolayı bazı olumsuzluklar yaşanması olduğu söylenebilir. Bunların aşılması için gerek akademik camia gerekse de kamu sektörü paydaşları bir araya gelerek gerekirse ortak forum ya da konferanslar yoluyla sorunları masaya yatırmalı ve çözümler üretmelidir. Bu nedenle çalışmanın söz konusu bu sorunları bir araya getirmesinden ötürü ilgili literatüre ve ilgili paydaşlara yararlı olacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Eruz, S. (2012). Çeviri Derneği ve Türkiye'de Çevirmenlik Mesleğinin Statüye Kavuşamaması Üzerine On Üç Yıllık Gelgitli Bir Öykü. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu, Avrupa'nın Dili Çeviridir*, İstanbul.
- Ersoy, Hüseyin ve Odacıoğlu Mehmet Cem (2014). Türkiye'de Serbest Çevirmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Bu Sorunların Etkileri ve Öneriler. *Turkish Studies*, Volume 9/6 Spring 2014, p. 367-378.
- Kaya, O. (2012). Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu, Avrupa'nın Dili Çeviridir*. İstanbul.
- Parlak, B. (2012). Akademik Çeviri Öğretimi ve Çeviride Meslekleşme Sorunları. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu, Avrupa'nın Dili Çeviridir*. İstanbul.
- Çoban, Fadime (2017). *Profesyonel Çevirmenlerin Duygusal Zekâları ile Çevirmen Tatminleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE,
- Uysal, Nazan; Odacıoğlu, Cem; Köktürk, Şaban (2015). Meslekleşme Açısından Türkiye'de Çevirmenliğin Mevcut Durumu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt, 8, Sayı, 6. s. 257-266.
- Ulusal Meslek Standardı Çevirmen Seviye 6.
https://portal.myk.gov.tr/index.php?dl=2016/1/13/0.290311001452678984_cevirmen_seviye_6_ums.pdf Erişim Tarihi: 02.02.2018.
- Türkiye'de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu. (2011)
<http://www.igb.gov.tr/Kutuphane/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Raporu%20-%20T%C3%BCrkiyede%20C3%87evirmenlik%20Mesle%C4%9Fi.pdf> Erişim Tarihi: 06.02.2018.